

RS AU § 270 Återrapportering av uppdrag. Förebygga och stärka motståndskraften mot organiserad brottslighet

Ärendenummer: RS 2023/2256

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Regiondirektören har fått i uppdrag (RS 2023-10-31 § 336) att återkomma till regionstyrelsen med en beskrivning och plan för hur Region Gotland kan förebygga och stärka motståndskraften mot organiserad brottslighet. Tjänsteskrivelsen utgår från Ekobrottsmyndighetens definition där organiserad brottslighet beskrivs, inte som ett specifikt avgränsat område utan snarare som ett samlingsnamn för brottslighet där minst två personer varaktigt över tid begår allvarliga brott i samarbete, i syfte att uppnå ekonomisk vinst eller skaffa sig makt och där brottsligheten ofta också kännetecknas av otillbörlig påverkan, hot och våld, komplexa upplägg och affärsmässiga strukturer. Alla Region Gotlands verksamheter berörs och arbetet med att förebygga och stärka organisationens motståndskraft mot organiserad brottslighet förutsätter också att respektive verksamhet själv äger frågan om att identifiera risker och behov av åtgärder i det egna arbetet.

På nationell nivå samverkar ett flertal statliga myndigheter för att motverka organiserad brottslighet. De allvarligaste hoten i den senaste gemensamma lägesbilden från år 2023 bedöms vara; ekonomisk brottslighet som ett allt viktigare inslag i organiserad brottslighet, den geografiska utbredningen av organiserad brottslighet och dess påverkan på lokalsamhället, den globala brottsarenan och otillåten påverkan. Det finns också en ny nationell strategi mot organiserad brottslighet som tar sikte mot fem mål;

- att stoppa kriminella karriärer
- att minska tillgången på illegala vapen och explosiva varor
- att slå sönder den kriminella ekonomin
- att bygga robusthet mot otillåten och otillbörlig påverkan
- att säkerställa tillförlitliga identiteter och en effektiv informationsförsörjning.

Kunskapen om utbredningen av den organiserade brottsligheten, på Gotland som plats och i Region Gotland, är idag begränsad. Det har gjorts internt arbete i enskilda verksamheter som, även om det inte skett primärt utifrån perspektivet organiserad brottslighet, har bäring på organisationens motståndskraft mot sådan brottslighet exempelvis en intern granskning 2022 med fokus på välfärdsbedrägerier, arbete kring interna rutiner, tillsättningen av

en visseblåsarfunktion som håller i det interna antikorrupsionsarbetet och grundläggande information till samtliga chefer avseende välfärdsbrott.

Det pågår också flera arbeten som har bäring på området. Här kan nämnas det arbete som sker inom ramen för den brottsförebyggande samverkansstrukturen, påbörjad uppbyggnad av internt stöd kopplat till välfärdsbrottslighet och uppstart av samverkan med statliga myndigheter på ön. Från organisationen kommer signaler om behov av kunskapshöjande insatser och övergripande samordning och vägledning. Bedömningen är att det finns insatser som skulle kunna göras på regionövergripande nivå, som både stärker organisationen som helhet och skapar förutsättningar för enskilda förvaltningar att komma vidare i sitt arbete. Det omfattar bland annat en ordentlig genomlysning av organisationen, kunskapshöjande insatser och arbete kring övergripande riktlinjer.

Bedömning

Den aktuella nationella myndighetsgemensamma lägesbilden av organiserad brottslighet lyfter fram att ekonomisk brottslighet har blivit en allt viktigare del av den organiserade brottsligheten och att den brottsliga verksamheten omfattar såväl illegala som legala upplägg och att kommuner och regioner i allt högre utsträckning blivit måltavlor. Aktörerna bakom den organiserade brottsligheten börjar även alltmer söka sig utanför storstadsområdena, till mindre orter. Denna brottslighet bedöms vara ett hot mot vårt demokratiska samhälle, i synnerhet när medarbetare inom kommunal och statlig förvaltning, politiska organ på lokal och nationell nivå samt det privata näringslivet utsätts för otillåten påverkan som syftar till att påverka bland annat det politiska beslutsfattandet och att direkt eller indirekt påverka myndighetsutövning.

Av detta följer att det vore naivt att tro att Gotland som plats och Region Gotland som organisation inte är utsatt för organiserad brottslighet i olika former, även om omfattningen möjligen är mindre än i storstadsregionerna. Region Gotlands arbete för att motverka organiserad brottslighet bedöms därför vara angeläget. Arbetet behöver fokusera på samtliga delar av det kommunala och det regionala uppdraget och omfatta allt från arbetsmiljö, rekryteringar och konsultuppdrag, upphandlingar och avtal, riktlinjer för representation till bidragsbrott, felaktiga utbetalningar och antikorrupsionsarbete.

Regeringens nya nationella strategi mot organiserad brottslighet lyfter fram fem mål, varav de som framförallt kan vara relevanta att nämna i detta sammanhang är; *Stoppa kriminella karriärer*, *Slå sönder den kriminella ekonomin* och *Bygga robusthet mot otillåten och otillbörlig påverkan*. Den lägesbild som tagits fram inom ramen för den brottsförebyggande samverkansstrukturen träffar samtliga dessa mål. Det arbete som krävs för att stoppa kriminella karriärer och att slå sönder de delar av den kriminella ekonomin som är kopplade till narkotikaförsäljning, kan till stor del omhändertas inom det brottsförebyggande arbete som redan sker i samverkan med Länsstyrelsen och

Polisområde Gotland, såväl som med andra samhällsaktörer. Genom att dessutom stärka det interna arbetet mot organiserad brottslighet kan vi i ännu högre utsträckning arbeta mot dessa mål.

Att ta fram en regionövergripande plan för att stärka organisationens beredskap gällande organiserad brottslighet förutsätter att förvaltningarna har en grundläggande kunskap om brottslighetens karaktär och hur den kan ta sig uttryck i förhållande till den egna verksamhetens uppdrag. Den verksamhetsspecifika kunskapen som krävs finns redan i organisationens olika delar. Däremot bedöms det på flera håll saknas tillräcklig kunskap om den organiserade brottsligheten för att kunna skapa en bild av potentiella brister och sårbarheter inom det egna verksamhetsområdet. På de håll i organisationen där arbetet har kommit längre finns andra behov, som till exempel övergripande samordning. Regionstyrelseförvaltningen bedömer att det finns regionövergripande åtgärder som skulle kunna göras, som både stärker det förebyggande arbetet på övergripande nivå och ger bättre förutsättningar för förvaltningarna att framöver kunna ta fram åtgärder på verksamhetsnivå.

I dagsläget arbetar regionstyrelseförvaltningen för att under det kommande året kunna genomföra ett antal övergripande insatser; genomlysning av organisationen, utbildningsåtgärder riktade mot välfärdsbrottslighet och anti-korruption, förslag till nya riktlinjer avseende bland annat mutor, jäv och korruption. Därutöver bedöms det avgörande att varje enskild förvaltning aktivt arbetar för att öka kunskapen och identifiera utvecklingsbehov i det egna arbetet.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelsen 2023-10-31, § 336

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-10-10